

ти. Взяв собою із Клевани не-скілько тетрадей с ученическими сочинениями и представил господину министру народного просвещения. Министр, граф С.С.Уваров, официально объявил нам свою благодарность. Чего б, казалось, еще надобно лучше? Но в результате оказалось совсем не то, что мы ожидали. Мы думали, что польская молодежь, усвоивши себе русский язык, обрусееет и в душе своей; ни чуть не бывало. Они наше средство, наш русский язык, употребили про-

З. Фелінський та К. Любенський. 1862 рік.

тив нас: гимназисты по окончании курса рассыпались по всем канцеляриям и владея хорошо русским языком, сейчас захватили в свои руки все места столоначальников, правителей канцелярий, и начали управлять!!! А кто поспособнее из них, тот пошел доучиваться в университет, и целая половина их занимала после учительские места. Следовательно мы, через обучение русскому языку польских поляков, приготовили себе из них чиновников для управления и учителей для наших училищ: составляет ли это наш государственный прогресс, я не беру

Залишивши на совість і культуринський об'єктивність його висловів і висновків, попутно зазначимо, що з уривка цього впливає кілька примітних речей: більшість учнів Клеванської гімназії були поляками, більшість стали студентами університетів, вони були затребуваними на державній службі. Тобто рівень знань клеванських гімназистів був дуже високий. На жаль, скупою є інформація про те, що одного відомого нам вчителя словесності - П.О.Науменка. Щодо випускника гімназії З.Фелінського, то з наведеного уривка стає зрозуміло, що був він одним із кращих, якщо не найкращим учнем. Отож, власне, ми і підійшли до теми цієї оповіді – а хто ж він, Зигмунт Фелінський, випускник Клеванської гімназії?

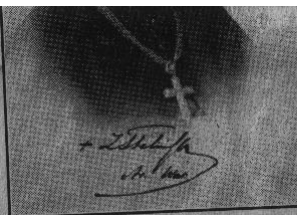
Народився він на Волині, у селі Воютин. Нині це Луцький район сусідньої Волинської області. Батьки його були дворянами. Батько, Герард Фелінський, помер у молодому віці, коли Зигмунту було 11 років. На виховання Зигмунта великий вплив мала матір, Єва Вендорф. Вона народила 11 дітей, більшість з яких померли в ранньому віці. Зигмунт був сьомою дитиною. Дома хлопчика звали тільки іменами Філя або Щенский. Він і сам себе так називав. Зигмунтом почав підписуватись лише тоді, коли став архієпископом. Фелінський спочатку навчався в Луцькій гімназії, яку у 1834 році перевели в Клевань. Через чотири роки царський суд за участь у польському визвольному русі відправив матір Фелікса в заслання до Сибіру. Все майно конфіскували, але завдячуючи знайомим, Фелінському вдалося продовжити навчання. Матір звільнили лише в 1843 році. Хлопцю довелося самому торувати свій шлях. Він з відзнакою закінчує математичний факультет Московського університету, і у 25 років їде до Парижу, де у Сорбонні вивчає французьку літературу. Його поважають співвітчизники, в числі знайомих Фелінського – багато діячів польської еміграції, зокрема поети Адам Міцкевич та Юліуш Словацький.

Діяльна молода натура Зигмунта Фелінського жадала участі у ре-

імператора. Він хотів припинити насилля під час придушення повстання і дати полякам більшу політичну автономію. Це послання викликало гнів імператора. Після 16-місячного перебування у Варшаві Фелінського викликали до столиці, після чого заслали в провінційне місто Ярославль, де він прожив біля 20 років, не маючи право залишити місто. Олександр II заборонив Фелінському контактувати з Польщею під загрозою заслання в Соловецький монастир. Писати листи він міг тільки з дозволу поліції. Однак папа Пій IX закликав вірних Варшавської єпархії і надав вважати Зигмунта Фелінського своїм пастирем.

У Ярославлі Фелінський допомагав засланим сюди полякам, заснував приход Воздвиження і вів у ньому богослужіння. У перші роки він відчував фінансові труднощі, часто змінював житло. Згодом він придбав будинок, перший поверх якого відвів під каплицю. Фелінський вважається засновником Ярославського католицького приходу. Під час ярославського заслання він написав основні свої праці. Згодом Зигмунту Фелінському дозволили виїхати за кордон. Він був позбавлений сану архієпископа Варшавського, натомість Папа Лев XIII призначив його титулярним єпископом Тарсуським. Фелінський ще встигає відвідати Рим, але в середині 80-х років він поселяється в селі Дзвиняче в Галичині (нині це Збарзький район Тернопільської області). У Дзвинячому відкриває школу і дитячий садок, будує церкву, відкриває жіночий монастир сестер Сім'ї Марії. Від російського уряду він одержував значну на той час пенсію у 5000 рублів, але майже всю роздавав її бідним, а коли помер, то при ньому не було навіть коштів для поховання.

Зигмунт Фелінський помер у Кракові 17 вересня 1895 року на 73-му році життя і 20 вересня був там же похований. Але 10 жовтня його перепоховали в Дзвинячому. У 1920 році останки Фелінського перенесли до Варшавського кафедрального собору, де 14 квітня 1921 року захоронили в одній із крипти, де вони знаходяться і по-

рийських. Друзі знали його як вірного друга. Відгукувались про нього як про людину великого інтелекту і відкритості. У Московському університеті Фелінського називали кращим студентом (і у Клевані, до речі, теж). Він чудово знав як природничі, так і гуманітарні науки.

Одним із важливих принципів свого життя Зигмунт Фелінський вважав розвиток власної сильної волі, постійну присутність у душі морального прогресу. Але наука лише виховує. Людина найбільшу увагу повинна приділяти формуванню характеру, – вважав Фелінський. Коли у Москві він помітив за собою, що люлька стає для нього звичною, і він перетворюється в її раба, він кинув палити. У його житті були періоди – в Москві та Парижі, коли, за словами Фелінського, його переслідував «привид

Святе Письмо. З його літературного доробку збереглося 12 томів. Переважна частина його робіт згоріла під час повстання разом з архівом та бібліотекою у Варшаві. Головним центральним твором Фелінського є «Духовні конференції», виданий у Львові в 1885 році. Фелінський писав прозу, вірші, філософські та соціальні твори. В одному із них він написав: «Моєю єдиною мрією було, щоб назавжди залишитись у правді, бути морально чистим, як алмаз». Це був його ідеал.

Багато дослідників одностайні, оцінюючи особистість та духовність архієпископа Фелінського через його твори, що це була виняткова людина, яка за своїми духовними цінностями переважала своїх сучасників. Це за життя про нього говорили і писали: «святий», «гордість польського єпископату», «вірний син церкви», «мученик за віру і свободу церкви». Ось таким були життя, діяльність та філософія цієї людини. Хтозна як би склалась біографія Зигмунта Фелінського, якби у його житті не було короткої клеванської «сторінки». Утім, усі ми в руках провидіння...

Віктор ПАРФЕНЮК.

